

rok proponują wyjazdy na wszelkiego rodzaju imprezy kulturalne połączone ze zwiedzaniem miejscowości, prowadzą rezerwację biletów wstępu.

Oprócz sprzedaży własnych usług są także pośrednikami w sprzedaży innych biur.

Proponują oprócz transportu, przewodnika, wyżywienia, noclegu również możliwość ubezpieczenia. Umowę z klientem zawierają w formie pisemnej.

Biura Usług Turystycznych otwarte są na propozycje organizowania wycieczek i imprez rekreacyjno-wypoczynkowych o programie zaproponowanym przez klienta. Zapraszają osoby indywidualne do korzystania z regularnych imprez.

Działania marketingowe to przede wszystkim badania marketingowe, których celem jest uzyskiwanie dobrej wiedzy o rynku na którym działają biura turystyczne.

W ramach badań usług turystycznych prowadzą:

- badania konkurencji
- badania mające na celu określenie potencjalnych potrzeb klientów, ich oczekiwań odnośnie standardu jakości i cen oferowanych usług
- badania wśród klientów biur usług turystycznych po dokonaniu zakupu.

Bibliografia

1. Altkorn J.: *Marketing w turystyce* PWN Warszawa 1995.
2. Christopher H., Robinson C., *Marketing w turystyce* PWE Warszawa 1997.
3. Daszkowska M., *Zarys marketingu usług* Gdańsk 1993.
4. Domański R., *Zasady geografii społeczno-ekonomicznej* PWN Warszawa 1993.
5. Kaczmarczyk S., *Badania marketingowe, metody i techniki*, Warszawa 1995.
6. Klisiński J.: *Marketing. Badania marketingowe i instrumenty zarządzania* Częstochowskie Wydawnictwo Naukowe przy WSZ, Częstochowa 1997.
7. Kornak A.: *Zarządzanie turystyką* Warszawa 1996.
8. Kotler Ph., *Marketing. Analiza, planowanie, wdrażanie i kontrola* Warszawa 1994.
9. Kramer T., *Podstawy marketingu* PWE Warszawa 1997.
10. Middleton V.: *Marketing w turystyce* Warszawa 1996.
11. Mruk H., *Podstawy marketingu* Poznań 1996.
12. Rapacz A., *Przedsiębiorstwo turystyczne* Warszawa 1994.
13. Rutkowski J. Wrzosek W., *Strategia marketingowa* Warszawa 1976.
14. Sztucki t., *Marketing, sposób myślenia, system działania* Warszawa 1994.
15. Wiśniewski A., *Marketing. Produkt i cena*. Warszawa 1994.

MARKETINGOWE PODEJŚCIE DO PROMOCJI REGIONU CZĘSTOCHOWSKIEGO

*Stefania Ginalska, Halina Szopa, Aneta Matek,
Politechnika Częstochowska, Polska*

Streszczenie

Praca miała na celu opis przyszłych zmian w sferze produkcji materialnej regionu częstochowskiego. Zmiany te mają posłużyć do promocji regionu w ramach połączenia

Polski z krajami Unii Europejskiej. Zakładając rozwój inwestycji oparty na napływie kapitału zagranicznego możliwa będzie modernizacja niektórych dziedzin wytwórczości a także pojawienie się zupełnie nowych wyrobów.

Wstęp

Podjęta próba opisu przyszłych zmian w sferze produkcji materialnej regionu częstochowskiego miała na celu wybór wiodących problemów, które powinny zostać rozwiązane w programie restrukturyzacji. Ze względu na trudności predykcji zmian sfery produkcji materialnej opracowano trzy warianty prognozy: sukcesu, zakładający uzyskanie wyników zbliżonych do tych we wzorcowym regionie Unii Europejskiej, utrzymania w przyszłości obecnej sytuacji gospodarczej regionu i pesymistyczny przewidujący niekorzystne zmiany obecnej sytuacji. Prognoza dotyczy działów i sekcji gospodarki narodowej tworzących sferę produkcji materialnej na terenie byłego województwa częstochowskiego, tzn. przemysłu, budownictwa, rolnictwa, leśnictwa i handlu. Przyjęto założenie, że zmiany tej sfery będą kształtowały się w oparciu o reguły rynku. Prognozowanie opierało się głównie na założonej potencjalnej podaży produktów wytworzonych w przyszłości w regionie. Zakładając malejący w przyszłości udział obecnie wytwarzanych produktów, w prognozie zaproponowano listę nowych produktów, których wytwarzanie powinno być podjęte w przyszłości. Zostały w niej określone schyłkowe dziedziny wytwórczości i zaproponowane inne dziedziny, których znaczenie będzie wzrastało.

Analiza obecnej sytuacji regionu częstochowskiego

Celem prognozy dotyczącej najważniejszych przedsiębiorstw w regionie jest przewidywany rozwój tych przedsiębiorstw w odniesieniu do warunków rozwoju w branżach, zmieniających się uwarunkowań prawnych a także zagrożeń konkurencyjnych na rynku. Zastosowano następujące mierniki (aby uzyskane wyniki można było porównać z obecnymi):

1. rodzaj oferty produktów lub usług;
2. forma własności;
3. majątek przedsiębiorstwa;
4. wielkość produkcji sprzedanej;
5. wielkość i struktura zatrudnienia;
6. wynik finansowy;
7. analiza nowoczesności i konkurencyjności produktów.

Nowoczesność i konkurencyjność najważniejszych wyrobów w regionie (blach grubych, pralek i wirówek elektrycznych, tapet papierowych, wykładzin podłogowych, włóczki wełnianej i wełnopodobnej oraz naczyń i wiader z blachy stalowej) w przyszłości będzie zależała od zmian, jakie dokonają się zarówno w otoczeniu ogólnym, jak i w konkurencyjnym. Zostanie też uwzględniona faza cyklu życia poszczególnych produktów oraz ich perspektywy rozwoju bądź zaniku w najbliższych latach. Z uwagi na burzliwy charakter zmian zachodzących w otoczeniu (integracja z Unią Europejską czy włączenie

byłego województwa częstochowskiego do województwa śląskiego) zbudowano trzy warianty prognozy: optymistyczny, pesymistyczny i umiarkowany. Wyniki badań mogą być pomocne przy opracowywaniu docelowego modelu struktury sfery produkcji materialnej w regionie, określającego charakter gospodarki regionu oraz jej pożądane miejsce w gospodarce kraju.

Badania statystyczne sfery produkcji materialnej

- Prezentacja metody

Dane statystyczne w postaci jednowymiarowych szeregów czasowych nie pochodzą z reprezentacyjnej próby przedsiębiorstw, lecz stanowią studium przypadków charakteryzujących tendencje występujące w różnych branżowo przedsiębiorstwach regionu częstochowskiego. Stąd też duża niejednorodność danych. Często zdarza się, że dotyczą one krótkiego okresu i szereg czasowy ma tylko na przykład pięć punktów, co stanowi słabą przesłankę do określenia trendu zmian, a co za tym idzie opracowania prognozy. Wśród wielu rozpatrywanych modeli zwrócono uwagę na modele adaptacyjne i modele analityczne. Ze względu na niedoskonałość danych liczbowych w postaci zbyt krótkich szeregów czasowych powstała konieczność zrezygnowania ze stosowania modeli adaptacyjnych. W takiej sytuacji nie rodzaj modelu gra istotną rolę, lecz dane szeregi czasowe, które w wielu przypadkach obniżają wiarygodność prognozy. Wybrano ostatecznie modele analityczne następującej postaci:

wielomianowy (w tym liniowy);

$$y = \alpha_0 + \sum_{i=1}^n \alpha_i t^i \quad i = 1, 2, \dots$$

potęgowy;

$$y = bt^a$$

hiperboliczny;

$$y = \frac{bt}{t+a} \quad y = \frac{a}{t} + b$$

logistyczny;

$$y = k - \frac{a}{1 + be^{ct}} \quad y = \frac{a}{1 + be^{ct}}$$

logistyczno-logarytmiczny;

$$y = \frac{a \ln t}{1 + be^{ct}}$$

logistyczno-potęgowy;

$$y = \frac{at^a}{1 + be^{ct}}$$

hiperboliczno-logarytmiczny;

$$y = a \ln t + \frac{b}{t} + c$$

wykładniczy;

$$y = a + be^{ct}$$

wymierny.

$$y = \frac{at}{1 + bt^2}$$

Wybór funkcji trendu ukierunkowany był danymi empirycznymi oraz przesłankami teoretycznymi. Po oszacowaniu parametrów strukturalnych modelu przeprowadzono jego weryfikację, która obejmowała następujące etapy:

1. Analizę merytoryczną ocen parametrów strukturalnych, która polegała na sprawdzeniu sensowności znaków tych ocen. Zwłaszcza w modelu liniowym znak parametru kierunkowego powinien być zgodny z przesłankami ekonomicznymi rozwoju badanego zjawiska w czasie.
2. Analizę wielkości błędów standardowych ocen parametrów strukturalnych modelu, bazującą na wykorzystaniu statystycznych testów istotności, zwłaszcza opartych na rozkładzie t-Studenta. W większości rozważanych przypadków nieistotność statystyczna parametrów modelu była wynikiem małej liczebności próby, a nie braku związku między zmienną objaśnianą a zmienną objaśniającą.
3. Analizę stopnia dopasowania modelu do danych empirycznych, która polegała na sprawdzeniu poprawności wybranego typu modelu przez kontrolowanie jak bardzo wartości empiryczne zmiennej objaśnianej odchylają się od wartości teoretycznych otrzymanych dla oszacowanego modelu. Wykorzystano następujące wskaźniki, oceniające stopień dopasowania modelu:
 - współczynnik determinacji;
 - współczynnik zbieżności;
 - współczynnik zmienności losowej.

W większości przypadkówabrany model tendencji rozwojowej dobrze odzwierciedlał postać związku w populacji generalnej.

1. Analizę struktury stochastycznej modelu, która oceniała prawidłowość metody estymacyjnej. Polegała ona na sprawdzeniu, czy zostało spełnione założenie o braku autokorelacji składnika losowego, której istotność weryfikuje między innymi test Durбина-Watsona.

- Uwarunkowania merytoryczne i ekonomiczne prognozy

Jednym z celów podstawowych budowy modelu ekonometrycznego jest prognozowanie. Potwierdzenie użyteczności modelu do trafnego przewidywania jest bardzo ostrym kryterium weryfikacji modelu. Opisywano badane zjawisko za pomocą odpowiednio dobranej funkcji trendu, z uwzględnieniem stochastycznego charakteru procesu, lecz bez wnikania w ekonomiczne mechanizmy, które go kształtują. Podstawą do opracowań były często bardzo krótkie szeregi czasowe, co uniemożliwiło analizowanie cykli koniunkturalnych charakterystycznych dla większości procesów gospodarczych. Zrezygnowano z wykorzystania obserwacji obejmujących lata 1989-1993 ze względu na obowiązujący wtedy system klasyfikacji KGN, a nie EKD. Również burzliwe przemiany gospodarcze w okresie 1988-1992 wpłynęły na sztuczne zwiększenie lub zmniejszenie wyników obserwacji badanego zjawiska. Nie można więc było w oparciu o te obserwacje szacować parametrów strukturalnych modelu tendencji rozwojowej. W ekonometrycznej literaturze stwierdza się, że klasyczne modele tendencji rozwojowej stanowią dobrą

podstawę do predykcji średniookresowej (wychodzącej do pięciu lat w przyszłość) i długookresowej (obejmującej okres od pięciu do dziesięciu lat) tych wielkości ekonomicznych, które wykazują trwałe – wolne od istotnych zakłóceń losowych – trendy. Z taką sytuacją mamy do czynienia, gdy budujemy prognozy dla niektórych zasadniczych wielkości makroekonomicznych, na przykład dochodu narodowego, produkcji energii elektrycznej czy zatrudnienia. Zastosowanie klasycznych modeli tendencji rozwojowej pozwala ominąć istotny problem spotykany przy budowie modelu ekonometrycznego, a mianowicie wybór zmiennych objaśniających do modelu, gdyż jedyną zmienną objaśniającą jest tu czas. Aby użyć modelu analitycznego do konstrukcji prognozy należało założyć:

1. Stabilność relacji strukturalnych w czasie oznaczającą, że zarówno postać analityczna modelu, jak i wartość ocen parametrów strukturalnych modelu nie ulegną zmianie w przedziale czasu, dla którego wyznacza się prognozę.
2. Stabilność rozkładu składnika losowego umożliwiającą ocenę błędu ex ante prognozy.

Powyższe założenia w świetle intensywnych zmian zachodzących w regionie częstochowskim są trudne do spełnienia. Przyjęcie tych założeń określa sposób sporządzenia prognozy (ekstrapolację modelu) i ocenę jej jakości ex ante. Opracowane prognozy cechuje mała dokładność, bowiem zostały sformułowane na bardzo odległy okres. Każda prognoza jest obciążona błędami, których pełna eliminacja nie jest możliwa. Największy wpływ na małą dokładność prognozy wywarł błąd pomiaru.

Podsumowanie

Pogłębianie się współpracy regionu częstochowskiego z regionami krajów należących do Unii Europejskiej będzie wymagało wielu przemian dotyczących rozwiązań gospodarczych oraz instytucjonalnych sprzyjających nawiązywaniu współpracy między polskimi i zagranicznymi inwestorami. Ważne jest, aby w najbliższych latach, w regionie częstochowskim wykorzystane zostały mocne strony regionu. Zaliczyć do nich należy: rozwinięte szkolnictwo wyższe, tradycje przemysłowe, rozwijającą się drobną wytwórczość i handel oraz usługi, rozwinięty sektor bankowy. Zakładając rozwój inwestycji oparty na napływie kapitału zagranicznego możliwa będzie modernizacja niektórych dziedzin wytwórczości a także pojawienie się zupełnie nowych wyrobów. Po przeprowadzonej reformie administracyjnej państwa region częstochowski stanie się zapleczem żywnościowym województwa śląskiego. Wzrośnie popyt na produkty żywnościowe (zwłaszcza żywność ekologiczną) efektem czego będzie zwiększenie się liczby przedsiębiorstw zajmujących się wyłącznie przetwórstwem produktów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego. Lokalizacja nowoczesnej wytwórczości będzie stanowić priorytetowy czynnik awansu regionu poprzez wzrost zatrudnienia oraz liczby ludności w wieku produkcyjnym, wzrost budownictwa mieszkaniowego, zwiększenie rynku zbytu w ramach Unii Europejskiej, wdrażanie nowoczesnych technologii w niektórych sektorach przemysłu. Dodatkowy atut stanowi korzystne położenie geograficzne przy autostradzie A1 i bliskość skrzyżowania z autostradą A4. Przewiduje się szybki rozwój infrastruktury turystycznej, przyrost liczby turystów i pielgrzymów a także szerokie wykorzystanie terenów wiejskich dla celów agroturystycznych.

Literatura

1. Białycki K., Marketing producenta i eksperta, Poltext, Warszawa 1992
2. Cieślak M., Prognozowanie gospodarcze. Metody i zastosowania., Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997
3. Malina A., Pawełek B., Wanat S., Zeliaś A., Statystyczne metody oceny ryzyka w działalności gospodarczej., Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 1998
4. Nowak E., Prognozowanie gospodarcze. Modele, metody, zastosowania, przykłady., Agencja Wydawnicza PLACET, Warszawa 1998
5. Nowak E., Zarys metod ekonometrii., Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997
6. Siedlecka U., Prognozowanie ostrzegawcze w gospodarce., Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1996
7. Zeliaś A., Teoria prognozy., Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 1997
8. „Program restrukturyzacji regionu częstochowskiego ” praca wykonana w Politechnice Częstochowskiej w ramach projektu badawczego finansowanego ze środków KBN, Częstochowa 1998.

SYSTEM ZARZĄDZANIA BEZPIECZEŃSTWEM PRACY JAKO ELEMENT PUBLIC RELATIONS

J.K.Grabara, A.Sobocińska
Politechnika Częstochowska, Polska

Streszczenie:

W referacie został przedstawiony model systemu zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy przyjęty w normie PrPN-N-18 004, nawiązujący do ustaleń normy brytyjskiej BS 8800 oraz tzw. Cyklu Deminga, zbudowany na wzór systemu zarządzania jakością zgodnych z normami serii PN-ISO 9 000 oraz systemu zarządzania środowiskiem (normy serii PN-ISO 14 000). System taki , podobnie jak wcześniejsze, jest gwarancją, że przedsiębiorstwo czyni wszelkie starania, aby praca oraz produkowane przez nie wyroby, były bezpieczne zarówno dla pracowników, jak i dla środowiska. Oprócz wymienionych w referacie korzyści może to być jeden z ważniejszych elementów *public relations* na arenie międzynarodowej.

Przystąpienie Polski do grupy państw członków Unii Europejskiej wymusza dostosowanie naszych przepisów i standardów do standardów obowiązujących w krajach Unii. Ustawodawstwo Unii Europejskiej nakłada na pracodawcę obowiązek prowadzenia oceny ryzyka w tych dziedzinach, w których występuje zagrożenie dla człowieka i środowiska. Dotyczy to nie tylko wielkich instalacji przemysłowych, ale też pojedynczych maszyn i urządzeń. Pracodawca jest zobowiązany wykonywać, w oparciu o istniejący zakładowy system zarządzania bezpieczeństwem pracy, raporty lub oświadczenia